

BUNUL ECONOM

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 franci.

ORGANUL

„Reuniunii economice în Orăştie“
Apare în fiecare Sâmbătă

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu preţuri moderate
Abonamentele şi inserţiunile se plătesc înainte.

DELA REUNIUNE

I.

Două premii de 10 coroane în aur pentru acei membri ai Reuniunii, cari vor dovedi că au pus de nou în primăvara de faţă cel puţin 50 de altoi în grădinile lor.

II.

Un premiu de 10 coroane în aur, pentru acea şcoală de pomi, respective pentru acel membru al Reuniunii, care va dovedi mai mult spor în primăvara aceasta în o asemenea şcoală.

III.

Cinci premii de câte 20 coroane pentru acei membri ai Reuniunii, — de aproape sau de departe — cari vor dovedi că şi-au cumpărat în anul acesta câte o viţeluşă de prăsilă de soiul curat Pinzgau sau Bern.

Stăruinţe înțelepte.

Ministerul de agricultură austriac şi-a publicat luna trecută principiile pe cari ţinându-le înaintea ochilor, are să pornească o mişcare mare pentru înfiinţarea a tot felul de însoţiri, întovărăşiri a puterilor bune economice a ţerii, pentru înaintarea spre înflorire.

Eată anume cine crede ministerul austriac că e de lipsă să se pună în mişcare şi ce lucrări doreşte să vadă mai cu zor pornite:

I. Căpeteniile provinciilor să îndrume autorităţile (pe capii) cercurilor politice şi pe comune, ca să se mişte pentru înfiinţarea de însoţiri economice printre poporul plugar, pentru a putea mai uşor da economiei avânturi, pe cari singuraticii nu le pot. Autorităţile (capii) cercurilor politice locale, să prindă orice privilegiu bun, pentru a îndemna pe oameni şi a-i porni pe calea acestor însoţiri economice, — scoţându-le înse bine la iveală, că însoţirile ce fac au să se razime pe puterile lor proprii, pe membrii lor, încungiuând chiar şi aparenţele unui tutorat (al statului).

II. Trebuie încercat totul mai ales pentru înfiinţarea însoţirilor de credit. Răpunerea cămătăriei, cultivarea duhului de cruţare, şi deşteptarea economică a populaţiunii agricole, — se pot mai uşor ajunge prin astfel de însoţiri

de credit (bănci mici), întinse peste toată ţara ca un organism deosebit.

III. Insoţirile singuraticice, întrucât se poate, să se pună în o legătură organică între sine, pentru a dobândi uniformitate, eventual a intra în o organizaţie regnicolară.

IV. A înfiinţa însoţiri deosebite şi anume pentru mijlocirea de felurite cumpărări, nu se recomandă, decât acolo unde stările şi trebuinţele locale ar cere-o, — încolo însoţirile de credit (băncile mai apropiate) să iee asupra lor, cum se face asta în alte ţeri, de a mijloci cumpărări mai mari de articli economici, ca gunoiu, nutreţ, seminţe de sămănat, maşini, şi altele, prin ce fac cu putinţă cruţări mari, dau scut contra cămătăriei ce se face cu mărfurile şi economul are cel puţin o chezeşie mai tare, că va căpăta marfă bună. Cu mărfuri coloniale însă, nu-i iertat să-şi facă de lucru.

V. Manipulaţia centrală a ramului de cumpărări, întrucât nu dă de impedimente, ar avea a o executa earăşi centrala însoţirilor de credit.

VI. Deosebit gând trebuie pus pe înfiinţarea însoţirilor cu scop de valorisare (de prefacere în bani a deosebitelor produse economice, bucate, vite, poame şi altele), care e cea mai grea ramură a însoţirilor economice, dar' în cas de reuşire, îţi şi arată cele mai frumoase sfârşituri. Prin atari însoţiri se câştigă produselor valorisare (trecere) mai sigură, prelucrarea lor, îmbunătăţirea lor, cruţare la cheltuelile de transport (de drum), pieţe mai mari, stîrpirea cămătăriei ce se face cu acestea şi altele. Trebuesc făcute însoţiri d. e. pentru valorisarea laptelui, a inului, pentru producerea de cânepă, pentru valorisarea de poame, legume, de ouă, de vinuri şi spirtuoase, de fărinuri, de vite mărune, cai şi vite cornute, de oi şi de îngrăşare, — ear' însoţirile ce se găsesc deja înfiinţate pentru aceste scopuri, să fie spriginite.

VII. Pe terenul valorisării articliilor economici, cea mai de lipsă şi de căpetenie e înfiinţarea de însoţiri pentru valorisarea bucatelor şi de magazine de bucate. Foloasele magazinelor de bucate, care fac să înceteze abuzurile cămătarilor locali, şi avântă valorisarea bucatelor, — sunt cunoscute.

VIII. Ministerul de agricultură (austriac) se va deprinde în viitor cu aranjarea generală a mişcării de însoţire, şi crescând însoţirilor trebuinţele, le va procura, cum a făcut-o şi pân'acuma, banii trebuincioşi. Etc.

*

Am schiţat aci planul de lucrare ce şi-a pregătit ministerul austriac, pentru a mişca, cum am zice, ţara întreagă întru a înfiinţa însoţiri economice fel şi fel.

Cetitorul cuminte, aducându-şi aminte cât de tare am stăruit şi noi în atingerile noastre cu poporul, la prelegerile economice ce am ţinut, şi prin coloanele acestei foi, ca oamenii nostri să înfiinţeze peste tot locul şi ei însoţiri economice de multe feluri, că e spre binele lor, — va înţelege că la lucru bun am îndemnat poporul nostru şi îl îndemnăm, căci acest lucru al întovărăşirilor, fiind de mare-mare folos pentru singuratici ca şi pentru obşte, eată încep a-l forţa chiar cei cu puterea în mână, guvernele ţerilor, şi de bună-samă nu de aceea o fac, că nu binele l'ar dori populaţiunii.

Cum însă pe noi în a noastră ţară nu ne îndeamnă nimenea la însoţiri de acelea de mare folos pentru noi înşine, (ci numai la de acelea din care alţii se aibă mai mult folos decât noi), — apoi să ne punem noi de noi în mişcare, să primim îndemnurile bune venite dela oamenii nostri de încredere, şi să facem toate pentru înfiinţarea şi avântarea însoţirilor economice, care putem fi încredinţaţi că de bine ne vor fi.

I. M.

Ce avem de făcut

ÎN MAIU

Calendar

In agrii. Samănă cucuruz, cânepă, in, grumpene, pepeni, bostani și cras-taveți.

Grăpați cucuruzul răsărit, și rășiți napii pe dată ce au căpătat frunze.

Nu uita să stirpești furnicarii, răchitele și alte tufări din fânațe.

Scuțiți viile și pomii împotriva grindinei prin afumare.

Premenește și cerne bucatele în grăunțe. Asigură clădirile împotriva focului, ear' sămănăturile și poamele împotriva grindinei.

In grădina de legumi. Samănă legumile mai jingașe: crastaveți, fasole, patlagele, ardeiu ș. a.

Răsădește tot felul de legume pe timp noros și fără vânt, dar' mai cu samă după ploi calde. Udă răsădurile tinere în fiecare sară. Scormonește pământul dintre legume pe dată-ce buruienile încep să năpădească.

La pomi. Proptește altoii și pomii mai slăbuți, cu câte un par. Fă o legătură înspre vârful parului și alta pe la mijlocul trunchiului. Leagă strîns, încât coaja pomilor să nu se poată freca de par.

Înlătură crengile uscate și rărește cele prea indeseuite, ungînd ranele cu ceară de altoit. Cioantă mlădițele crescute din trupină și în jurul trunchiului.

Rupe cu unghiile florile ce s'ar ivi pe altoii tineri.

Apucă-te de altoirea în ochiu.

La stupi. Pândește eșirea roilor. Îngrijește coșnițele din bună vreme, lipindu-le pe dinafară cu un amestec din baleză de vită, cenușe și pleavă. Afumă-le bine pe dinlăuntru. În ajunul roirii, freacă coșnița pe dinlăuntru cu matăcină. Pune-ți la îndemână unul sau mai mulți pari lungi, de cari să legi coșnițele de prins roii. Coșnițele bine îngrijite și atrinate de pari lungi în apropierea pomilor, nu îngăduie ca roii să sboare departe și să se așeze în locuri greu de străbătut. Prinde fără amănare roii și-i adăpostește cu deosebită îngrijire.

AGRICULTURĂ

Cânepa și inul.

Acestea erau odinioară singurele plante, cari îmbiau poporului nostru materialul de lipsă pentru albituri. Bumbacul, azi atât de mult răspândit, nu era cunoscut la noi nici după nume.

Maiu e luna în care cânepa și inul trebuie sămănite, și ele se samănă încă de sătenele noastre, deși nu în aceeași măsură ca odinioară.

Aflăm deci a fi de lipsă să zicem câteva cuvinte, nu însă despre cum și când se samănă. Aceste lucrări sunt

îndeplin cunoscute aproape tuturor țăranilor noastre.

O împrejurare însă nu poate fi retăcută, și anume: *trebuința de a cultiva mai multă cânepă și in.*

Acest lucru este neapărat trebuincios spre folosul bine priceput al plugarului. Pentru-că în timp ce el trebuie să tot deie din agonisala făcută cu crunte sudori, nu trebuie să peardă din vedere, că are datorința să stăruie nu numai pentru susținerea isvoarelor sale de câștig, ci și pentru înmulțirea acestora. Ear' prin cultivarea în măsură mai mare a cânepii și inului aceste isvoare negreșit au să devină mai bogate. Pânzăturile de lipsă la fiecare casă, socotite în bani, dau o sumă însemnată, sumă de zeci de floreni. Cămeșile, ismenele, cioarecii și mânecărele de pânză, iile, șurtele și propoadele, apoi atâtea și atâtea albituri de pat, fețe de mese, merindețe, saci, ș. a., toate acestea se găteau odinioară numai din cânepă și in; nici bumbacul, nici joljul și nici cartoanele nu aveau intrare în casele poporului nostru. Azi însă nu mai e așa; ci mare parte a albiturilor se gătește din bumbac curat, sau din bumbac amestecat cu materii de cânepă sau in. Azi în multe case țărești numai țesutul albiturilor mai e în obicei; materiile de țesut în mare parte, se cumpără, și nu poate fi departe timpul, când nici macar țesutul nu se va mai face la casă, dacă nu vom stărui pentru îndreptarea răului. Căci rău trebuie să numim obiceiul de a cultiva tot mai puțină cânepă și in.

Cheltuelile făcute cu cumpărarea bumbacului, cartoanelor și joljului se sue cel puțin la 5 fl. pe an în fiecare casă. Într'un sat cu 100 familii prețul acestor materii ar face 500 fl., în unul cu 200 familii 1000 fl. și într'o mie de sate o mie de mii sau un milion.

Astfel ajungem să ne plângem de greutate și în același timp facem asemenea cheltuele și altele de felul acesta, fără să ne gândim, că n'ar trebui să le facem.

Știm că nu vom putea opri dintr'odată pornirea aceasta rea și păgubitoare; dar' datorința avem să facem lumină împrejurul nostru, și să arătăm că drumul pe care am apucat, nu ne duce la bine.

De aceea zicem economilor și în-deosebi econoamelor noastre: săvârșiți un păcat neiertat părăsind încetul cu

încetul bunul și folositorul obicei de a cultiva cât mai multă cânepă și in. Și chiar pentru aceea datori sunteți a pune frâu acestei rele porniri, și să începeți a cultiva ca odinioară aceste plante prea folositoare. S.

După comasare.

(Urmare.)

Ca să ajungem a avea folositorul gunoiu mult și bun, vom ținea seamă de grajdul înșuși, de așternut, de groapa de gunoiu și de gunoiul înșuși.

1. Așternut să punem sub vite din greu. Materialul cel mai bun pentru așternut sunt paie; ele sorb și țin în ele mai bine bălegarul.

2. Grajdurile să le podim astfel, ca urina să nu se strecoare în pământ, ci să se scurgă în »puțul (fântâna) de urină«, făcut anume lângă groapa de gunoiu.

3. Groapa de gunoiu să o facem în apropiere și, pe cât se poate, în dosul grajdului; să o acoperim cu un acoperiș anume, să o încungiurăm cu arbori, cari să adăpostească gunoiul de vânturi, de ploi și de arșița soarelui. Fundul gropii să fie înclinat înspre puțul de urină, și bătucit bine cu un strat gros de pământ cleios, încât urina și mustul ce se scurge din gunoiu să nu aibă cum se străcura în jos. Forma groapei să fie rotundă sau lungăreată; gunoiul pus în colțuri prea se usucă de vânturi și arșița soarelui. Groapa să ne îngrijim a o încunjura de jur împrejur cu un șanțuleț sau zid, pentru-ca apa din curte și grădină, la vreme de ploaie, să nu se poată aduna baltă la gunoiu; apa multă spălăcește și sărăcește gunoiul.

4. Gunoiul deosebitelor animale de casă, precum și escrementele omenești, trebuiesc amestecate și împrăstiate cât mai de o potrivă peste olaltă; straturile când și când călcate bine, și vara, mai ales în căldurile mari și îndelungate, stropite cu must din puțul de urină.

5. Nu e bine să ținem gunoiul vreme îndelungată grămadă. În 2—3 luni de zile el e dubit gata, s'a prefăcut într'o masă unsuroasă, în care nu se mai pot bine deosebi balegile de materialul de așternut. Acum e timpul cel mai potrivit să-l scoatem afară la câmp. Ear' dacă siliți suntem de împrejurări a-l ținea și mai departe grămadă, să nu uităm a-l acoperi cu un strat de pământ. Gunoiul dus în câmp îl împrăștiem

numai decât de-opotrivă și-l lăsăm mai mult de câteva zile, chiar și dacă nu putem ara îndată, de pildă iarna.

6. Pământul lutos, greu, cleios și rău, îl gunoim puternic *pentru 2—3 ani deodată*, și anume cu gunoiu păios, puțin dubit; pământul năsipos dimpotrivă îl gunoim puțin câte puțin, în fiecare an, și cu gunoiu de cel pe deplin dubit.

Dar' nu numai gunoiul de grajd, urina și escrementele ne stau la îndemână pentru îngrășarea pământurilor noastre.

O groapă de *compost*, făcută la loc potrivit, se nu lipsească dela casa unui bun plugar! În groapa de »compost« punem peste olaltă, măturătura din odăi, ogradă și șură, rămășițele din bucătărie, mațe și măruntae, putrejuni, pene, păr și lăpădături de lână, burueni plivite din grădină, cenușe și funingine, noroiu de pe uliți și glod din șanțurile drumurilor ș. a. Această adunătură și amestecătură o udăm în fiecare săptămână cu urină; de 2—3 ori pe an o săpăm și o întoarcem, și la anul compostul e dubit gata, și-l putem întrebuința cu mare folos la gunoirea *fânățelor*, la sădirea *pomilor*, a *vițelor de vie* ș. a.

Notă. Un mijloc puternic de a îmbunătăți gunoiul este presărarea acestuia mai des, în grajd și afară din grajd, cu făină de gips în scopul să se fixeze amoniacul, cea mai de căpetenie materie a bălegarului.

Gunoiul astfel tractat își ține gradul potrivit de umiditate, dar' nu mucezește.

(Va urma.)

I. BLAGA

POMĂRIT

Legarea pomilor.

Tinărul pomișor are neapărată trebuință de sprigin în contra vânturilor. Acest sprigin îl are dela par, de care a trebuit legat pe două locuri cu fâșii de cânepă ori de teiu, cu papură, cu nuiele de răchită, ș. a. Legătura se face întocmai unui opt (∞) culcat, astfel ca încrucișarea legăturii să vină între par și pomișor. De sine înțeles, pomișorul legat trebuie să nu poată fi mișcat cu putere de vânturi mari, cari i-ar pricinui multe neajunsuri. Virful parului are să ajungă numai până unde se începe coroana pomișorului și trebuie să fie ascuțit scurt, ca să nu-i facă răni. La pomii de pe marginea cărărilor, parul trebuie să fie înspre cărare,

și pe cât se poate în partea de cătră miazăzi a pomișorului. Cea dintâi împrejurare scutește pomișorul de atingerea ce i-s'ar putea pricinui prin umbletele pe cărare, a doua îl scutește de îngheț în timp de geruri, pentru-că parul ține umbră trunchiului și nu-l lasă să se încălzească în timpul zilei, ca apoi cu atât mai ușor să degere în urma înghețurilor de noapte. Pentru-ca parii să țină mult, partea lor ce vine în atingere cu pământul se pîrleşte, sau se unge cu cătran anume spre acest sfîrșit.

Croirea coroanei.

Una din lucrările cele mai grele este croirea coroanei. Aceasta se face prin tăierea rămurelelor de prisos și prin lăsarea celor neapărat trebuincioase, pentru nutrirea pomului și pentru frumuseța coroanei. Tăierea aceasta este de mai multe feluri, după-cum e și soiul și însușirea pomilor; de aceea nu oricine o poate face în adevăr bine, și un nepriceput ușor îi poate strica coroanei pentru totdeauna. Din carte nu se prea poate omul lumina, ci mai cu înlesnire vîzînd ce și cum fac grădinari îndemânateci, al căror sfat trebuie cerut și pilda urmată.

ECONOMIA VITELOR

Vitele de prăsilă, de carne, de muncă, de lapte.

(Urmare și fine).

Lucrul de căpetenie pentru ori-ce fel de vită este la alegerea ei, ca să fie sănătoasă. Vitele sunt pentru hrănirea omului ca carne, lapte; pentru îmbrăcăminte lui, cu lână, păr, piele; și de n'a fi vită sănătoasă, prin acelea boala cutare ușor poate trece și la om.

De aceea mai ales la animalele masculine de *prăsilă*, ca unele ce gonesc sute de femele pe an, se cere cu atât mai virtuos ca să fie libere de ori-ce morbo, ba și de inclinare spre vre-un morbo.

O slăbire a soiului de vite se întîmplă și atunci, când ducem vite prea tinere pentru gonire. Un mascul lăsat prea de tinăr să sară, slăbește în scurtă vreme așa, încât nu-l mai putem întrebuința de loc; sau și dacă îl putem, dă naștere la feți slăbănogi. Un taur d. e. când e de 1 an și jum. se poate folosi numai din când în când, ear' regulat se poate folosi numai după-ce trece de 2 ani.

Tot rău pășim și cu fămelele lăsându-le prea de tinere la gonit. Căci după aceasta nu mai pot crește ca să ajungă la starea lor adevărată și fătul lor asemenea nu poate fi ca dela o vită deplin crescută. Totul ce se poate ajuta în cazul acesta este, că dacă voim să diregem femela, *după 2—3 săptămîni dela fătul, vițelul îl vindem pentru carne*, ear' pe ea să nu o ducem la timp a doua-oară la taur, până vedem că s'a dezvoltat deplin.

De altcum vițeele din întâia fătare de regulă sunt slăbuți, de aceea *nici nu e bine să-i creștem!* Junincile numai dacă sunt bine dezvoltate se lasă la sărit când sunt de 1 an și jum., altcum numai când sunt de 2 ani sau și mai bine.

De luat aminte la vitele de prăsilă e și trupul, chipul lor, care încă trece asupra fețelor lor, precum e: spinarea prea lungă ori scurtă, dreaptă ori cocoșată, pieptul larg și bine făcut, ori îngust și strîns, bună de lapte sau rea de lapte etc. Aceste însușiri și forme de multe-ori trec până la al patrulea neam. De aceea o cunoaștere amănunțită a familiei de vite, din cari voim a lăsa prăsilă, e de lipsă.

Ca vacă bună de lapte ori mamă bună e a se socoti vaca, care are partea dindăret bine dezvoltată, pentru dezvoltarea fătului. Incolo se nu samene a bou, ci se fie mai ușorică, mai puțin dezvoltată ca boii la cap, la grumazi, picioare, coarne, părul și pielea mai subțiri și moi. Ugerul și țitele se fie bine dezvoltate, vinele ce duc pe sub foale la uger să fie groase.

Alta însă este căutarea la animalele pentru *măcelărie*. La acestea se cere să fie mîncăcioase, să se îngrășe ușor și să rumege bine nutrețul. Ciolanele, picioarele, coarnele nu se caută la așa ceva. Dacă uneori se caută totuși să fie ciolănoasă, aceasta se face pentru-ca să fie largi și să ajungă la mărime.

La vitele de muncă însă vine luat în considerare toate acele părți, cari s'o arete pe vită tare și puternică: picioare drepte și bine făcute, copita tare, corpul bine legat, pieptul larg, ca să poată bine respira. Cu un cuvînt părțile trupului să fie deopotrivă dezvoltate. Pentru toate acestea anumite trebuințe aflăm vite întru toate după plac numai dintre vitele de soi.

Ca vite *de muncă* aflăm și între vitele noastre albe, dar' când le vine timpul a le îngrășa pentru vânzare, de parte de a se umplea așa bine în carne și a se căuta ca cele de rassă.

Dintre vitele de rassă, potrivite și folosite și azi la noi sunt cele de rassă *Pinzgau* și *Bern*. Cele dintâi sunt de culoare roșie închisă și cu pete albe, mai cu samă pe părțile din dărăt, renumite de lăptare. Cele de rasa *Bern* sunt de culoare galbenă-roșietică, minunate ca vite de îngrășat și pentru locurile șesoase și de tras, ca fiind puternice și largi în oase. De lapte încă sunt bune, dar' nu tocmai ca cele de *Pinzgau*.

N. MIHAILĂ

STUPĂRIT

Coșnițele.

Stupăritul se poartă azi în trei soiuri de coșnițe. Cele dintâi sunt vechile noastre *coșnițe de nuiete, de paie și de papură*. Cei-ce se îndeletnicesc cu felul acesta de coșnițe nici nu vreau să știe de ceea-ce se spune în cărți și gazete; ei sevirșesc totul precum s'au pomenit dela părinți.

Al doilea soi de coșnițe sunt cele mixte: în partea din jos coșniță de nuiete, de paie sau papură, ear' peste aceasta o coșniță mai mică de scândură.

De al treilea soi se țin *coșnițele de scândură*, etc., cu rame în ele, numite și »coșnițe mobile«.

FOIȚĂ

LA CONAC

— SCHIȚĂ —

Din Poenița vine domol la vale un călăreț tinăr, în buestru țăcănit... N'are de ce să gonească: soarele nu s'a ridicat nici de două sulite; înainte de nămieț, are să ajungă la conac, la Sălcuta, dincolo de jumătatea drumului... Acolo stă un ceas, ca să dea grăunțe calului: până la toacă e în oraș, la boerul. Gândindu-se la boerul, se pipăie în sin; legătura cu bani stă bine.

A trecut de cotul dealului la câmp deschis.

E a doua zi de Sfântul George. Ceru-i fără pată cât de slabă în tot largu-i de jur-împrejur. La vale, în zare adâncă, sclipește unduind aerul dimineții calde, ear' în păduriștea de mesteacăn de pe poala din bătaia soarelui, paserile primăverii se'ntreabă, se chiamă, răspund, se'ngână și care de care se'ntrec în feluri de glasuri.

Cu acest prilej vom vorbi despre vechile noastre coșnițe în forma unei căpițe de fân, adică din jos mai largi și apoi din ce în ce mai strîmte, ear' în virf ascuțite. Ele se găsesc din nuiete de alun, din viță de curpên, din răchită, ș. a. Puțină îndemânare se cere la pregătirea lor; de aceea, numai se voiască, ori-ce om 'și-le poate face. Timp mai potrivit spre acest sfîrșit sunt lungile sêri de iarnă și zilele ploioase din celelalte anotimpuri. Cum materialul din care se fac aceste coșnițe, este subțire, și ori-cât de bine și cu pricepere ar fi împletit, totuși rămân o mulțime de găurele în părății coșnițe. Pentru-ca aceste găurele se se astupe, coșnița se lipește pe din afară cu o amestecătură din bălegar, cenușe și pleavă. Cu chipul acesta părății devin mai groși și scutesc mult mai bine împotriva gerului.

În ținuturile unde lipsesc pădurile și sunt lacuri, coșnițele se pregătesc din *papură*. Astfel de coșnițe au de obicei părăți mai groși, ca cele de nuiete, se închee foarte bine, și prin urmare apără albinele împotriva gerului, chiar și ne mai lipindu-le părății. Ele încă se găsesc cu multă înlesnire.

Mai călduroase și ca cele de nuiete și ca cele de papură sunt coșnițele *de paie*, cari, făcute cu pricepere, au părăți groși și bine întăriți. Coșnițe de acestea se pot vedea în toate părțile, pentru-că paiele nu lipsesc nicăiri. Ele n'au lipsă să fie lipite pe din afară. În ele albinele iernează și vărează foarte bine. De aceea sunt de recomandat.

— Da 'ncotro, 'ncotro, flăcăule? întreabă cineva din urmă pe tinărul călăreț.

Acesta întoarce capul. Din urmă îl ajunge un alt călăreț. De unde a răsărit omul acesta? fiind-că, tot drumul, tinărul, măcar că și-a întors privirile de multe ori pe calea umblată, nu a luat sama că mai vine cineva după el; a gândit chiar: câtă singurătate de dimineată pe un drum așa de căutat în totdeauna!

— La vale,... răspunde tinărul. Da dumneata?

— Tot la vale.

Și cu vorba aceasta strîngându-și calul în pulpe, trece alătura înaintașului.

— Drum bun, flăcăule!

— Și dumitale!

— Bine că te'ntâlnii!... Mi-e urît să fiu singur, mai ales la drum.

Călătorul după chip și port e un negustor, vre-un orzar, ori cirezar, de cari umblă prin sate după daraveri: un roșcodan grăsuliu, cu fața vioaie; cărn și pistriuiu; dar' om plăcut la înfățișare și tovarăș glumeț; numai atâta că e sașiu, și când se uită drept

Coșnițele, de cari am vorbit, constau din un singur despărțământ, și deasupra n'au deschizetură. Urdinișul este făcut la marginea din jos a coșniței.

În felul acesta de coșnițe stuparul se și știe și se vreaie, *nu poate mult ajuta stupului*; pentru-că e cu neputință să umble și să direagă. De aceea prinzând roiul, trebuie să-l lase în voia lui. Aici totul se întâmplă după noroc. A fost roiul puternic, adică bogat în albine și timpuriu, ear' matca tinără, și vara bună, de obicei sporul încă nu lipsește. Se poate însă întâmpla, că roiul să nu sporească; adică nici albinele nu se înmulțesc, nici fagurii nu se fac, și nici miere nu se adună. În astfel de întâmplări stuparul cel mai iscusit nu poate ajuta aproape nimic, și adesea stupul 'i-se prăpădește. Pricina poate fi, că matca a perit, sau că a rămas stearpă. În amândouă împrejurările răul e de o potrivă, stupul trebuie să piară, din pricina, că nu este modru de a cerceta unde și în ce stă răul, și astfel a-i sări în ajutor la timp.

De cu primăvară se mai ivește și un alt neajuns, anume: se gată mierea, și în coșnițele de cari vorbim e cu neputință a da cu înlesnire de urma acestui rău. Din pricina aceasta stupii pier cu grămada.

Toamna ai voi, poate, să iei puțină miere din cutare stup, fără a-l omori; acest lucru îți face multă încurcătură.

În cutare Duminecă sau sêrbătoare din timpul verii ai dori, poate, să faci

în ochii tinărului, îi face așa, ca o ameteală, cu un fel de durere la apropietura sprincenelor.

Merg ei astfel domol alături în buestru țăcănit, vorbind mai de una, mai de alta, și rămâne lucru hotărît că se opresc împreună la conac pentru o gustare; și din vorbă 'n vorbă, nici nu prind de veste când ajung să intre în Sălcuta. Cotind la stînga, de după tufișul movilei pe care stă biserica, li-se arată, ca la o bătaie de glonț, coperișul nou de tinichea al turnului strălucind în soare.

Tinărul îndeamnă calul strîngînd scurt zăbala. Tot așa și negustorul. Calul ia vînt. Trecînd prin fața bisericii flăcăul își face cruce. Atunci aude pe tovarășul, rămas cîțiva pași înapoi, rîzînd grozav. Întoarce capul: tovarășul, nicăiri!... Mare minune!... Unde a putut peri? A intrat în pămînt?

Nu... E la han... Il așteaptă sub umbrar...

Flăcăul nu a luat sama că negustorul i-a fost trecut înainte. Firește că așa a trebuit să fie: În pămînt n'ar putea intra un călăreț cu cal cu tot...

un roiu măestrit, ca să nu perzi zile de lucru, așteptând după roi; dar' în coșnițele din vorbă nici roi măestriți nu se pot face cu înlesnire. Ba mai sunt și alte neajunsuri de cari sufer coșnițele acestea »imobile« de cari vorbim. Ele nu sunt din cele mai bune și prin urmare nici aducătoare de cel mai mare folos. Stuparii de seamă le și înlătură tot mai mult, înlocuindu-le cu practicele coșnițe de scânduri.

ROMUL SIMU

MESERII

Covrigăritul.

În satele noastre fiecare casă își are cuptorul seu de pâne, și fiecare femeie știe meseria de a face pâne. Nu e așa însă la orașe. Aici partea cea mai mare a locuitorilor trăesc cu pâne de cumpărat. Cei-ce gătesc pâne de vânzare se numesc pitari sau covrigari (după nemție: *peci*, după ungurie: *șuleri*), în România le zice *franzelari*. În orașele mai mici sunt, firește, pitari mai puțini, în cele mai mari sunt mai mulți. Dintre noi, Românii, puțini au îmbrățișat această meserie altfel destul de bănoasă, pentru-că tot ce e de mâncare se caută și se trece. Pitarii fac: pâne, covrigi, franzele (jingle) și coarne (chifle).

Meseria aceasta se poartă în locale călduroase și se cere mult lucru de noapte, pentru-ca dimineța să fie pâne, franzele și coarne proaspete. Căldura neîntreruptă și lucrul de noaptea însă

La conac, tingirile și căldările clocotesc, grătarăle sfirle, cântă lăutarii, forfoteală și larmă mare, și clopote și clopoței, pe cari le sună vite și cai mișcându-și capetele.

Tovarășii de dium, după-ce atârnă de gâtul cailor trăistele cu grăunțe, se așează la o masă. Negustorul scoate din geanta lui un șip cu rachiu și cinstește pe tinărul tovarăș... Bun rachiu!... O căldură plăcută cuprinde măruntăile, și ce poftă de mâncare!... Mâncarea e bună și vinul și mai bun... Negustorul bea și îmbiie pe tinăr, și tinărul voinic se ține bine: păhar la păhar și dușcă la dușcă...

Încet-încet, tovarășii s'au înfăbentat bine... Dar'... le trebuie vin, și de geaba bat în masă și strigă: nimeni nu-i aude. E imbulzeală mare înăuntru în prăvălie și afară sub umbrar. Perzându-și răbdarea, negustorul se scoală dela masă și merge în cărcimă. Tinărul stă foarte aprins la locul lui, se șterge de sudoare și suflă din adânc.

Celalalt se 'ntoarce mânănd înainte o fată voinică și frumoasă, care, cu mânicile cămeșii sumese până la subțiori, aduce, pe o tavă, uscătură și udătură. Ajungând prin îm-

nu le poate suporta ori-și-cine. De aceea tineri, cari se aplică la această meserie, trebuie să fie sănătoși și bine încheiați. Timpul uceniciei ține 3—4 ani. Dacă tinărul e tocmărit pe ani mai mulți, de obicei capătă mâncarea și toate cele de lipsă. Feciorii sau calfele, cu credință către stăpân, pricepători ai meseriei și strădălnici, au bun câștig. Pentru a ajunge măiestru de sine stătător nu se cer chiar multe mijloace. Cine are ceva bani p ntru procurarea uneltelor de lipsă: troci, site, etc., apoi îndeosebi pentru cumpărarea bucatelor de lipsă la început, acela ese ușor deasupra rēului; ear' prin străduință și cruțare poate ajunge la bunăstare.

ȘTIRI DE TOT FELUL

Sămănăturile în România. »Gazeta Săteanului« dela București scrie în numărul seu mai nou (de Paști):

La țară situațiunea sămănăturilor e foarte bună și avem mari nădejdi de recolte mănoase și de mare căutare. Exceptând, cum am spus, locurile unde apa a stat mai mult — dar' cari nu sunt așa de întinse — colzele, navetele, grânele și secările sunt de toată frumusețea! Pământul umezit la atâta adâncime, de de-asupra e cam bătăturit, dar' s'a boronit pe-alocurea și ploile și umezeala, ajutate de căldurile ce avem acum, dau un mare avânt creșterii, cam întârziate în astă primăvară.

Grânele puse timpuriu, minunat de înfrățite și înrădăcinate, vegetează cu toată puterea și pot da cele mai mari recolte. Cele

bulzeală la masă, șasiul se uită lung la tinăr, ba-i mai face și cu ochiul către fată.

Fata lasă tava pe masă și pornește. Flăcăul vrea s'o apuce de braț; ea scapă și pleacă; el o chiamă napoi; ea 'și întoarce capul rîzînd, dă din umeri, par'c'ar zice: »acu n'am vreme de jucării!« și intră în prăvălie. Șasiul se uită la flăcău și ear' îi face cu ochiul: »după ea!« Flăcăul se scoală hotărît drept în picioare și urmează calea ce i-o arată ochiul tovarășului...

A trecut de mult de nămieș și încet-încet au plecat, unii câte unii, cărauși, negustori și drumeți alții, care la deal, care la vale, și lăutarii au tăcut, și s'a liniștit de tot și s'a limpezit locul.

La conac a rămas prea puțină lume... Intr'o odaie, ațipesc așa după masă cei doi tovarășii, fiecare pe câte un pat... Fata le aduce cafele... Acum nu-i mai e de grabă; poate sta și de vorbă cu un drumeț. Negustorul se uită șasiu la fată, se uită șasiu la băiat și merge să vază ce mai e pe dincolo, prin odaia unde s'au pus niște orzari să 'nvărtească un ștosior...

târzii sunt mai. răvărsate dar' au tot timpul a se îndesi.

Pe cât sunt voioși cei-ce au sămănături de toamnă, pe-atât sunt de îngrijorați cei cari pun nădejdea în cele de primăvară. În adevăr, puține oarze și ovėsuri s'au sămănat din cauza lipsei seminții, întâzierii de moseșagul pământului, a aratului și chiar din cauza lipșii de nutreț pentru trăgători.

Sfintele Paști au fost sērbate în bisericile române din Orăștie cu frumoasă pompă. În biserica gr-or. numărul popor a rămas tare mulțumit de serviciul divin sērbătoresc, celebrat de amēndoi parochii, cetindu-sē în ziua întâi sf. evanghelie în doi: de părintele protopresbiter-paroch V. Domșa dela altar, și de parochul I. Moța la mijlocul bisericii, ear' vrednicul de laudă cor de juni, condus de dl I. Brangă dând cu acurateță și deosebit reușit rēspunsurile liturgice. O surprindere plăcută au avut credincioșii în cāntarea „Luminează-te“... prin corul femeesc, (fetede țēran și d-șoare) care a plăcut foarte, precum a plăcut și apariția ca solo în corul bărbătesc a distinsei puteri corale de dl G. Cușuta, funcționar la bancă.

A doua zi, după serviciul divin, a fost eșirea la holde cu mare procesiune, gr.-orientalii la holdele din capul stradei Cămpului, gr.-cat. la holdele despre Turdaș, la promenadă. Conductul gr.-catolicilor avea în frunte musica lăutarilor, a gr.-orientalilor bravul cor bărbătesc.

Al 18-lea și 19-lea ajutor l'a dat „Reuniunea română de înmormēntare din Orăștie“ zilele astea, membrilor sei Iosif Bințințan, rēposat la 18 Aprilie n. și lui Samoilă Avrămuț, mort în 23 Aprilie n. (ziua de Paști noaptea). După întâiul, care plătise Reuniunii cu înscriere cu tot 5 fl. 50 cr., rēmașita lui a primit un ajutor de 49 fl., după al doilea, care plătise Reuniunii 5 fl. 80 cr., rēmașita a primit 49 fl. 25 cr.

Acum, ce mai una-alta? Multă vreme nu poate sta de vorbă o fată care are atâta treabă... N'apucă să plece fata, și roșcodanul intră înapoi. Tinărul s'a culcat de-a binele... Aș! E vreme de dormit acum? Trebuie să meargă îndată după tovarăș în odaia de-alături, unde e pont mare de câștig: orzarii sunt și mai buni de iubit, joacă și prost și gros.

— Hai, scoală!

Intre orzari, cine se fie? — Neica Dincă, unchiul, frate bun cu tata flăcăului nostru.

Nu stau mult la vorbă, ca să nu înțeleagă unchiul de unde vine și unde se duce tinărul. Vine de-acasă și se duce la oraș, să plătească boerului câștul întârziat, cinzeci de galbeni, pentru sfoara de moșie din Poe-nița, pe care o ține tată-sēu în arēndă.

Și jocul pornește ear'...

Tinărul se viră și el... și joacă.

— Mē, țēngăule, zice unchiul, ea-ți calul și mergi de-ți caută de treabă!... Ai auzit?...

Dar' țēngăul se uită în ochiul tovarășului, care-i stă în față, și se face că n'auze.

Cursuri economice pentru învățători, se vor ținea și în anul acesta. Dela 1 până la 28 Iulie vor avea loc la școalele economice din Ada, Lugos, Kecskemét, Rima-Szombat și Nagy-Szt-Miklos, iar delă 2 până la 29 August în Ada, Pápa, Lugos, Csaba, Geoagiu, Ciocova. Cu totul se vor primi la aceste cursuri 380 învățători, dintre cari fiecare va primi delă stat un ajutor de 100 cor. Admiși vor fi învățătorii, cari până acum nu au luat parte la asemenea cursuri. Insinuările pentru participare se fac la inspectoratele școlare. Fiind aceste cursuri practice de mare folos, îndemnăm cu tot deadinsul învățătorii nostri a se insinua la participare.

Procesul dlui Tit Liviu Albini, pentru manipularea fondului Iancu, a trecut și prin hotărârea tablei regești din Cluj. La Alba-Iulia dl Albini fusese achitat cu totul, fiind găsit nevinovat, tabla din Cluj însă l'a aflat »vinovat« și l'a osândit la 10 luni temniță, pe care însă i-le socotește împlinite prin cele 14 luni ce le-a stat închis în vremea cercetării.

Moarte năpraznică a ajuns pe țăranul Samoilă Avrămuț din Orăștie, în sf. zi de Paști sara. Toate zilele de nainte și și marea zi de sărbătoare a fost sănătos, a fost la biserică, și-a petrecut cu oamenii și cu ai sei din casă; sara a cinat în pace și fără a se plânge de ceva, s'a culcat cu bine, iar dimineața l'au aflat mort în pat. A fost înmormântat a treia zi de Paști cu amândoi parochii gr.-or. din loc.

Producțiunea meseriașilor nostri dată a doua zi de sf. Paști, a reușit peste așteptare de bine. Diletanții, dl Rusalin Ionescu

Merge nainte și bine merge: are un noroc ne mai pomenit.

— Mă, secul! zise unchiul. Ți-e destul... Pleacă!...

Aș!

S'a inserat de tot; nu se mai vede cartea; se aprind luminări.

— Mă, băte! a înopțat... Ce faci?...

— Lasă-mă unchiule!

— ...Bine! răspunde omul bătrân și joacă nainte...

(Va urma).

Dela expoziția din Paris deschisă în 14 April n. se scriu multe interesante. Se ved acolo lucruri cari sunt toate dovezi despre înălțimile pe cari le-a atins iscoditoarea minte omenească. Intre altele o curiozitate este așa zisul trotoar mișcător. Pe marginea drumurilor ce strătaie câmpul mare al expoziției e făcut trotoarul (locul de umblat cu picioarele de oameni), din trei rânduri de table de fer. Din acestea un rând stau pe loc, iar două se mișcă într-una, unele cu iuteală de 8 kilometri pe cias, altele cu 15 kilom. pe cias. Omul se așază pe care voește și e purtat peste tot locul prin expoziție. Se adună bani frumoși cu acest trotoar mișcător: numai în cea dintâi zi s'au adunat ca plată pentru urcare, 50.000 franci.

în „Herșcu Boccegiu“, dl G. Dreghiciu și I. Tomuța și d-soarele Valeria Grofu și Safta Adamescu în piesă »Dragoste«, apoi dl R. Ionescu și Dumitru Martin, dna Lucreția Martin și d-ș. Rosa Rațiu în piesă »Băi de mare«, — au surprins prin jocul lor reușit, dovadă a unor bune silințe date de a studia bine piesele și-a le interpreta rolurile. Publicul român din loc, de față în număr complet, și-a arătat satisfacția sa pentru reușita predare a diletanților, prin numeroase aplause la sfârșitul fiecărei piese. Piesele au fost bine alese, fiind scurte, cât nu oboseau. Au participat și câteva familii neromâne. Succesul material n'a rămas nici el, a rezultat un frumos venit curat pentru fondul Reuniunii.

Reuniune de înmormântare în Vinerea. În marea comună Vinerea s'a constituit o Reuniune de înmormântare, după modelul celei a noastre din Orăștie, cu aceleași taxe și aceleași ajutoare.

Adunarea de constituire condusă de Președintele Reuniunii noastre economice Dr. Ioan Mihu, a ales de Director al Reuniunii de înmormântare pe dl not. pens. Teodor Herlea, cassar pe dl Nicolau Mihăilă și secretar pe dl inv. Porfiriu Nicoară, — iar membrii în comitet pe următorii 12:

Daniil Păcuraru, paroch; Ioan Iosif, primar; Alexandru Herlea, notar com.; Ioan Cugerean I. Crăciun, Nicolae Filimon I Vasilie, Avram Opincariu, Nicolae Mihăilă I. Crăciun, Petru Simedru I. Gligor, Nicolae Herlea I. Vasilie, Ioan Uritescu I. Nicolae, Petru Lazar și Ioan Ilina.

Sărbători cu lacrimi a avut familia țăranului Ilie Curdăresc din Orăștie. Urmând obiceiului vechiu, de-a așeza la latimea despre Romoșel a orașului un trase și a pușca cu el în noaptea de Paști pentru a trezi de timpuriu poporul din acea parte spre a merge la sf. Inviere, — ăștan le-a fost dat nenorocul în umblarea cu treascul. Pușcară de 2 ori și umplând a treia oară, se vede că prea în grabă, fiind treascul încă înfăntat, pe când bătea la praf cu bătătorul de fer, praful s'a aprins de-odată asvêrlind cu putere ferul de bătut, care a luat și mâna ce-l ținea a nenorocitului țăran, sfîrticându-o în chip fioros. Pe când ceilalți creștini mergeau la Inviere, el gemea și urla de dureri. Medicul i-a legat rana și cu trenul din zori a fost dus la spitalul din Deva, unde îndată i-au tăiat mâna pe la încheetura. E tată a trei copii mici și era om ce își agonisea cele de lipsă cu palmele, ca lucrător în brazda altora.

Țara setei e în zona Peruviului din America septentrională. Acolo nu plouă nici odată, doar din când în când cade câte o brumă. În orașul Payta la latitudinea de 5° sud dela Ecuator, plouă de obicei din 7 în 7 ani. Semințele așteaptă cu anii, până se poată răsări!

Daruri bisericilor. Cunoscutul binefăcător, dl protopresbiter onorar Samoil Popovici din

Beriu a donat pentru zidirea bisericii din Bucium, tractul Orăștiei, două obligațiuni în suma de 110 fl., precum și interesele pe mai mulți ani după aceste obligațiuni.

Ilie Stoicoi, econom în Orăștioara-de-jos tot pentru zidirea bisericii din Bucium a cins-tit suma de 50 fl. D-zeu se-și reverse darul seu și se răsplătească din visteriile sale pe acești binefăcători ai casei Lui.

Ioan Olariu,
paroch.

Dela „Ardeleana“. Direcțiunea institutului a'asă de nou în adunarea generală ținută la 29 Martie constă din membrii Nic. Andrei, Daniil David, Dr. St. Erdélyi, Dr. Ioan Mihu, Ioan Mihaiu, Iosif Orbonaș, Ilie Popovici, Nic. Vlad și Ioan Vulcu. În ședința sa de constituire s'au ales președinte: Nic. Vlad; vicepreședinte: Ilie Popovici; director executiv: Dr. Ioan Mihu; membrii ordinari în comitetul de cenzură: Dr. Ioan Mihu, Ioan Mihaiu și Nicolau Vlad, iar delegat ordinar în comisia disciplinară: Dr. Stefan Erdélyi, delegat suplent: Daniil David. *Comitetul de supraveghiere* constă din membrii: Aurel P. Barcianu, Ioan Branga, Dr. Romul Dobo, Procopiu Herlea și Dr. Ioan Pop, au ales președinte pe: Dr. Ioan Pop, vicepreședinte pe: Aurel P. Barcianu, notar-referent pe Ioan Branga, iar delegați în comisia disciplinară pe Dr. Ioan Pop ca ordinar, Aurel P. Barcianu ca suplent. *Totodată s'au introdus de nou mai multe întocmiri, chemate a fi de mare folos clientelei.* Comitetul de cenzură va ținea ședință în fiecare zi de lucru. Cine va înainta deci cererea sa până la amiază poate avea răspunsul în ori-ce cauză a sa după amiază, astfel omul în una și aceeași zi poate isprăvi treaba și nu mai are a face drumuri multe împreunate cu pierdere și osteneală. La cerere pentru împrumuturi hipotecare, venite din comunele, ce se țin de judecătoria Orăștiei, nu se mai cere extrasoficios din cartea funduară, pentru-că în viitor privirea actelor se va face prin trimisul cancelariei advocațiale fără nici o plată. Astfel oamenii scapă de spese și alergări netrebuite și pot ajunge mai degrabă la suma de care au trebuință.

În fine s'au luat măsuri pentru a înlesni după puțină împrumuturi, contrase dela institut și a reduce spesele procesuale pe cât va fi cu putință, unul din scopurile urmărite prin instituirea cancelariei advocațiale, puse sub conducerea jurisconsultului Dr. Enea Draia, fiind între altele cruțarea clientelei de spese prea mari.

În 6 Maiu se va ținea adunarea generală extraordinară pentru aprobarea contractelor încheiate cu directorul și jurisconsultul.

Un chip cioplit din străvechi vremuri. În Haldea (Asia) un învățat francez săpând între ruinele unei cetăți din vechime, a dat de un interesant chip cioplit, obiect de sculptură. S'au găsit sub clădirile, vechi de tot și ele, ale Regelui Ur Nina. E un altar în formă de țilindru, pe fața căruia e cioplit (sculptat) chipul unui rege bărbos, bătrân, cu o cărjă în

mână, punând o cunună scumpă pe capul unui tânăr războinic răzimat de o sulită. În jurul bătrânului stau mai mulți bătrâni bărboși, în jurul tânărului, tineri rași pe cap. Se vede a fi eternizarea încununării unui tânăr viteaz de către regele seu. Și se vede a fi cea mai veche urmă de sculptură ce s'a descoperit până acum în străvechea istorie a bătrânei Asia.

Timpul e pe aici, dela sărbători încoace, cât se poate de caprițios și nefavorabil economilor. Câte-o zi senină și caldă, noaptea ploaie din greu, alte-ori (cum a fost Joi) nainte de prânz senin și frumos, după amiază timp de-aproape o oră ploaie foarte puternică și deasă, — deși mersul bun al țarinelor ar recere timp frumos mai îndelungat.

Intrunire agricolă în Ilimbav. Comitetul central al Reuniunii rom. de agric. din comit. Sibiiului a ținut să prăsnuiască sfintele Paști prin punerea la cale a unei frumoase isprăvi economice: a trimis pe secretarul seu *Victor Tordășianu* în comuna *Ilimbav*, unde ținând poporului o vorbire luminată despre însemnătatea însoțirilor de credit sătești, a încălzit poporul așa de mult pentru o atare însoțire, că îndată s'a ținut și adunarea de constituire, alegându-se Direcțiunea și comitetul de cenzură și înscriindu-se peste 60 de membri. Dl *Tordășianu* a fost primit în chip prea frumos la venirea în comună și i-s'au făcut prea frumoase manifestații după adunare și la plecare.

Pe la sfârșitul lui Septemvrie se spune că trei capete mari încoronate au să se întâlnească la un loc: Împăratul Rusiei, Împăratul Germaniei și Împăratul-rege al nostru. Mari treburi trebuie că au, că altfel nu s'ar aduna așa.

Un nou leac contra tuberculozei. Cunoscutul Dr. *Marmorek*, descoperitorul serului contra scarlatinei și brânței (orbalțului) se scrie că a reușit să prepare un ser care fără a face vre-un rău organismului, tămăduie oftica (boala uscată). S'au făcut cercări cu bolnavi cari sufereau de răni cu puroiu la șolduri etc., și cu bolnavi de tuberculosă la plămâni, și sfârșiturile au fost admirabile în toate cazurile. Câte-va injecții cu acest ser și toate simptomele rele ale boalei au perit.

Budgetul Angliei pe exercițiul 1899—1900 se încheie cu o pierdere de 13,822.000 lire sterline. Cheltuielile extraordinare ale războiului urcă în acel exercițiu 23 milioane lire.

Parochia gr-or. din Livezeni nu e încă întregită, căci alegerea dlui *Stefan Fărcaș*, cleric abs., nu a fost întărită de ven. consistor din Sibiu și s'a ordonat alegere nouă.

Războiul între Englezi și Buri a început earăși mai viu săptămâna asta, după o pauză de acuși o lună, care a trecut cu mici ciocniri. Acum *Roberts*, generalul suprem englez a început înaintarea spre hotarele Transvaalului. Burii au început lupta de gue-

rilla, a nu sta adecă la luptă mare, ci de prin munți și cotituri a trage asupra dușmanului și a-i face pagube, ferindu-i din cale, de luptă mare. Zilele acestea au sosit earăși 5 corăbii engleze cu 2200 cai și muniții și haine și material de zidit trenul, peste scurt sosesc în Africa alte 20 corăbii cu soldați și lucruri de lipsă oastei.

Desmintire. Cei trei molizi sădiți la mormântul lui Iancu (în Cebea) despre cari se scrisese că au fost smulși de gendarmi, aflăm că nu au fost smulși ci se află la locul lor, și vestea a fost o poveste a oare-cărui corresponsent prea zelos ori dus și el în eroare de cineva.

Tineretul în România pare că a pornit spre mare slăbire: la asentările de estăn 50% (cincizeci la sută) au fost respinși ca slabi pentru miliție. Cei de sus se gândesc la mijloace de îndreptare a răului.

În *Rusia* se scrie lipsa de lucrători se simte foarte tare, mai ales din ținuturile locuite de Poloni. Polonii, striviți și în *Rusia* și în *Germania*, în chip neomenos, se ridică mii și mii și pleacă spre țărmuri depărtate, spre alte țeri, doar' le va zîmbi o rază mai căldică de fericire, — deși vai de ea fericire între streini! În 1899 numai din *Rusia* au plocat 80.000 de suflete, între cari 60.000 au fost Poloni din sud. De aceea și în *Germania* și în *Rusia*, lipsa lucrătorilor (căci aceștia erau mai tot lucrători palmași), se simte foarte mult. Acum și într-o parte și ntr'alta se încearcă măsuri pentru oprirea emigrării.

FELURITE POVEȚE

Cum se vă păstrați ochii.

Nu-i expuneți la vânt rece; nu lucrați cu lumina în față; nu puneți pe lămpi abat-jururi colorate; nu deschideți ochii sub apă când vă scăldați, mai cu seamă când apa e sărată; nu vă uitați la lumină prea vie, cum e cea electrică; nu vă obosiți ochii cetind ori lucrând când nu aveți lumină destulă; când vă sunt ochii inflamați (aprinși, roșii), nu-i spălați cu apă rece, ci cu apă cât puteți suferi de caldă; nu dormiți în fața ferestrelor ca să nu vă vie lumina drept în ochi când vă deșteptați.

„C. p. t.“

Cel mai bun stingtător al petroleului!

Câți oameni fripți, câte începuturi de toc, din pricina unei lămpi răsturnate!

Obiceul de a se arunca apa spre a stinge petroleul aprins, e zadarnic. Cenușa și nășipul ating adesea scopul, dar' nu le ai totdeauna la îndemână.

Laptele stinge petroleul aprins mai bine ca ori-cel

G. S.

Întrebări

și

Răspunsuri

Întrebarea 12. Cum mi-aș putea procura o vițelușe de rasa *Pinzgau* și cât ar costa? Aș cumpăra chiar și vacă cu vițel, dar' nu prea-prea scumpă.

Al. Dr.

Răspuns. Chiar săptămâna viitoare în 17—19 Apr. v. e tirg la Sibiu. În tirgul de vite al Sibiiului poți afla vite de *Pinzgau* curate și după plăcere. Ai acolo și specialiști al căror sfat și ajutor se-l ceri la alegere, d. e. dl prof. *Comșa* sau dl *I Lebu*, cari ți-ar da sigur binevoitorul sprigin.

Mai spre toamnă apoi, cum am mai vestit, și Reuniunea noastră economică umblă cu gândul a aduce un transport pentru cei-ce se vor înștiința.

FELURIMI

Doctoressele la popoarele înapolate sunt foarte numeroase. În insula *Nias*, vecină cu *Sumatra*, fiecare sat are un doctor și o doctoresă. În insula *Bali*, lângă *Iava*, doctorii femei sunt specialiști în anumite boale și caută atât pe bărbați cât și pe femei. În insula *Celebes* aceste doctoresse sunt privite ca preotese și onorate. (Firește că mai toată căutarea boalelor stă în cântece, noi am zice descântece, ca să alunge duhurile rele producătoare de boale). În insulele *Australiene* se află de asemenea femei „doctori” cari sunt foarte căutate nu numai de indigeni dar' și de chinezi. Aci joacă și cântă până cad într'un fel de amețeală și atunci spun boala și leacul. În insulele *Filipine* sunt mai mult femei doctori decât bărbați. În peninsula *Malacca* doctorii *Chinezi* au ca asistenți doctorii femei indigene. În *Cochinchina* are fiecare sat o *Bo-iaon*, care prin vrăjile și descântecele ei face și drege, îmbolnăvește și lecuște. Acestora li-se atribuie cunoștinți până la cari ceilalți oameni nu pot să se urce, ved duhuri și stau în legătură cu ele. În insulele *Aadamae* femeile pun zbanțuri, eau sânge etc.

Curățări. Curagiul cel mai trebuincios în lumea aceasta nu e totdeauna de natură eroică. Trebuie curagiu pentru viața de toate zilele ca și pentru întreprinderile cele mari care fac parte din împărăția istoriei. E curagiu să fii cinstit, să te împotrivești ispitelor, să spui adevărul, să fii ce ești, să nu cauți să te arăți că ești ce nu ești...

Trei lucruri se nu-ți arăți: spiritul înaintea prostului, bogăția înaintea săracului, bucuria înaintea celui care plânge.

Posta Redacției.

Dlul *S. D.* în *B. s.* Știricind și noi în dreapta și în stânga, am primit răspunsuri că nu se mai pot căpăta. Doritorii a planta, să îngrijesc mai de timpuriu. Acum e și târziu. La toamnă și primăvară Te vom servi bucuros și noi.

Dlul *E. B.* în *Zl.* Aici la noi nu se află. Adresează-te însă prăvăliei de semințe *L. Reschner* din Sibiu și vei primi.

Dlul *E. M.* în *Sc.* Cu însoțirea de credit fii nițel în așteptare. În curând vă vom servi cu toate îndrumările de lipsă.

Adresele din *Lapugiu* sup., *Porumbac*, *Tirnașița*, *Nevoș*, *Roșia*, *Scărișoara*, *Nucșoara*, *Ohaba*, *Băești*, *Bățalar*, *Totești*, *Vidra-de-sus*, etc. sosindu-ne prea târziu, n'am mai putut trimite numărul de Paști.

Comitetul de redacție:

Președinte: *Dr. Ioan Mihu.*

Membrii: *Dr. St. Erdelyi, Ioan Mihailu Danil David și Constantin Baicu.*

Proprietar - editor: *IOAN MIHAILU*

Redactor respons.: *IOAN MOȚA*

Cărți nouă. „Pentru memoria lui Avram Iancu” e titlul unei broșuri de 54 pagini apărute la Sibiu cuprinzând *Apelul* dat către ministrul de interne Desider Percezel prin dl. Dr. Amos Frâncu în cauza fondului pentru Monumentul lui Iancu. Retipărire din „Tribuna”. Preț 1 coroană. *Venitul curat e destinat pentru înfrumusețarea mormântului dela Cebea.* Să află și la redacția noastră 10 broșuri depuse spre vânzare.

— **Raportul anual al Societății de lectură „Petrul Maior”** din Budapesta, pe anul 1898/99.

— „**Nuvela și Schițe**” din scrierile lui I. Pop Reteganul. Doue broșuri, prima de 48 pagini, cuprinzând 3 nuvele, cu preț de 40 cr., a doua de 136 pagini, cuprinzând 4 nuvele, și costând 60 cr. A se cere dela autor în Sibiu (Quergasse 15.)

— „**Anuarul Băncilor Române**”. Anul I. 1900. Editura delegațiunii exmise de conferința directorilor de Bancă dela 26—26 Ian. 1888. Preț 3 cor.

La Tipografia „Minerva” se primește numai decât un învățacel cu purtare bună și se aibă cel puțin două clase gimnaziale.

Prețul bucatelor.

In Budapesta.

Prețurile bucatelor la marele târg de bursă din Budapesta, se mențin și sunt următoarele:

— La 14 April n. —

Grâu de Tisa (805 klgr.) maja m. . fl. 8.30
 „ „ Bacica (75.3 kl.) „ „ fl. 7.87
 Săcară maja metrică cu fl. 6.55
 Orz maja m. cu fl. 5.90

În Orăștie.

— La 14 Aprilie n. 1900 —

Grâu maja metrică fl. 7.15
 Săcara m. m. fl. 5.55
 Ovės m. m. fl. 5.50
 Cucuruz m. m. fl. 5.55
 Carnea de vită 1 kl. cu fl. — 44

În Arad.

Grâul cel mai frumos m. m. cu . . fl. 7.15
 Cucuruzul fl. 6.90
 Săcara fl. 5.40
 Orzul fl. 5.30

Piața din Deva.

— la 14 Aprilie 1900 —

Grâu frumos ferd. de 30 lit. cu 1.60—70 cr.
 Ovės ferdela cu 67 cr.
 Cucuruz ferdela cu 1.15—20 cr.
 Fasolea ferd. cu 1.50 cr.
 Cartofi (grumpene) ferdela cu . . 40—55 cr.
 Mere frumoase ferd. de 20 l. cu . — cr.

Slănină proaspătă 1 kl. cu — cr.
 Brânză nouă 1 kl. cu — cr.
 Ouă 6 de 10 cr.

Piața din Sibiu.

— la 13 Aprilie st. n. 1900. —

Grâu ferdela de 20 litre cu . 1.06—1.08. cr.
 Cucuruz, ferdela cu 70—80 cr.
 Ovės, ferdela cu 44—46 cr.
 Orz ferdela cu 75—80 cr.
 Fasolea, ferdela cu 70—80 cr.
 Măzăriche ferd. cu 1.20—1.30 cr.
 Carne de vită, 1 klgram cu . . 36—40 cr.
 „ „ porc. „ „ cu . . 44—52 cr.
 Slănină proaspătă 1 kl. cu . . 50—52 cr.
 Ouă, 5 cu 10 cr.

În Blaj.

— La 12 Aprilie n. 1900 —

Grâu frumos ferd. de 20 l. fl. 1.10—1.20 cr.
 Orz ferd. cu 75—90 cr.
 Ovės, ferdela cu 45—55 cr.
 Cucuruz, ferdela cu 75—82 cr.
 Fasolea, ferdela cu fl. 1.15 cr.
 Cartofi (grumgene), ferdela cu . . 40—50 cr.
 Mere, ferdela cu fl. 1—1.30 cr.
 Nuci ferd. cu fl. 1.20—1.40 cr.
 Carne de vită, 1 klgram cu . . 36—40 cr.
 „ „ porc, 1 „ cu . . 46—48 cr.
 Slănină proaspătă 1 kl. cu . . . 52 cr.
 Slănină svântată 1 klgrm cu . . . 64 cr.
 Ouă, 6—7 cu 10 cr.
 Pui de găină părechea cu . . 40—70 cr.

Szám 24 - 1900 végrh.

(53) 1—1

ÁRVERÉSI HIRDETMEŒY

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirrre teszi, hogy a dévai kir. törvényszék 1900. évi 4873. számú végzése következtében Dr. Draia Eneas, ügyvéd által képviselt „Ardeleana” takarékpénztár javára Pereu George I. Petru és társai ellen 64 kor. s. jár. erejéig 1899. évi augusztus hó 10-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 600 korra becsült szarvasmarhákból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az algyógyi kir. járásbírótság 1899. évi V. 162/4 számú végzése tolytán kor. fil. tőkekövetelés, ennek 189 évi hó napjától járó % kamatai, 1/3 % váltó díj és eddig összesen 39 kor. 60 fillérben bíróilag már megállapított költségek hátralék erejéig Mihaiu Aron lakásán Voja községben leendő eszközlésére 1900. évi április hó 30. napjának délelőtti 11 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felültoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Algyógyón, 1900. évi április hó 7. napján.

Ruszuly Imre,
 kir. bir. végrehajtó.

„ARDELEANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Capital social: cor. 500.000. Fonduri de rezervă: cor. 275.000.

(8)

Depuneri: cor. 1,750.000.

6—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

1) acordă împrumuturi cu interese de 80/0;	4) cumpără și vinde mărfuri și produse;
2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5 1/2, ear' dela corporațiuni culturale cu 60/0;	5) arîndează și exarîndează realități;
3) cumpără și vinde realități;	6) cumpără și vinde efecte publice;
	7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

Ori-ce atacere se poate rezolva verbal în biuroul institului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, 1900.

Direcțiunea.

Stropitoare de viie!

La subscrisul se pot comanda pentru a fi făcute stropitori de viie

mici sau mari.

Cele mari, pentru pus în spate, costă **13 floreni una.**

Cele mici, de mână, de câte 1 litru una, costă **4 fl.**

Să fac din aramă roșie, foarte tari și trainice, și iau chezeșie pentru ele pe câte 2 ani.

Cea mare e de ajuns odată umplută cu apă pentru o viie mai mică, — cele mici ajung și ele una la 100 de vițe.

S. Birtler în Orăștie

Strada Ferăriei Nr. 6

(42) 5—5

Despre creșterea producției și a venitului prin rotațiunea în sămănare.

După Dr. A. Hensch, prof.

Că rinduirea cuminte a plantelor în pământurile arătore, cu alte cuvinte: că rotirea bine chibzuită a plantelor ce cultivăm are mare înrîurire asupra cătătimii producției și a venitului moșiei, — asta gospodarul pățit nu o trage la îndoială.

Dar' că această înrîurire a rotirei cât de departe se poate întinde, arătat în cifre, despre aceasta rar se aude ceva, pentru-că în patria noastră probe de acestea nu s'au făcut nicăiri, ear' unde se fac, nu se poartă o socoată destul de amănunțită, care se scoată asta la iveală, și și unde s'ar purta, la privați, nu fiecine te lasă să te uiți în socotelile gospodăriei lui. De aceea trebuie să ne folosim în privința asta de sfârșiturile de acest fel dovedite în țeri străine înaintate. Cineva însă ar putea întreba: bine, dar' socoteala ce se potrivește în o țară străină, oare la noi potrivă se-va? Răspundem: fiindcă și la noi se cultivă tot plantele cari în țerile despre Apus dela noi, apoi da, socoteala de acolo în această privință, se potrivește și la noi.

În Germania anume, s'a ridicat de învățați de mai multe-ori întrebarea, că de vreme-ce această țară nu-și poate co-peri trebuința bucatelor din producție proprie, ci trebuie să aducă tot din altele, ceea-ce mai virtos în vreme de războiu îi poate fi foarte primejdios, nu s'ar putea, casese mărească cultura grâului prin restrîngerea culturii *napilor de zahăr* (care la ei se cultivă mulți) și a grumpenelor, într'atâta, cât să se co-pere trebuința de bucate a țerii prin producția din țară?

Ear' întrebarea asta a făcut pe învățații economi nemți să cerceteze întâi de toate, că oare cultivarea *napilor de zahăr*, are ea înrîurire scăzătoare ori chiar crescătoare asupra producției bucatelor?

Privitor la asta Dr. Lilienthal a publicat o cercetare vrednică de luare aminte, arătând la 8 economii germane, aceea rotire, care s'a urmat șiruri de ani înainte de-a se apuca de cultivarea *napilor de zahăr*, și după-ce s'au apucat, arătând câtă recoltă (roadă) au dat, în mediu, moșiile în o vreme și câtă în alta, și cât a fost venitul lor în

vremea aceea și cât în vremea asta. Din acele 8 economii mai ales 3 sunt potrivite a arăta foloasele rotațiunii plantelor ce cultivăm și mărirea venitelor prin asta.

Din cele 3, întâiele două moșii se află în Germania de Miază-noapte, una fiind moșie mică, alta mijlocie.

* * *

Intinderea primei moșii e de 50 hectare (87 jugere catastrale), din cari 40 hectare e arător, 4 jug. țelină, 4-5 plantațiune și rămășița grădină și curte.

Nainte de-a se începe în această moșie cultivarea *napilor de zahăr*, eată rotirea după care se cultivă ea:

1. Ogor. 2. Grâu. 3. $\frac{1}{2}$ orz, $\frac{1}{2}$ ovės. 4. $\frac{1}{2}$ mazere, $\frac{1}{2}$ grumpene. 5. Săcară. 6. Ovės. 7. Cositură de trifoiu. 8. Pășune. — Această rotire co-răspunde împărțelii împreunate cu pășunat, de trei câmpuri, ce se întâlnește mai des și pe la noi.

Incepând a cultiva napi de zahăr au trecut la următoarea împărțire ro-titoare:

1. Napi de zahăr. 2. Orz. 3. $\frac{1}{3}$ grumpene, $\frac{2}{3}$ mazărice cu ovės. 4. Săcară. 5. Ovės. 6. Cositură de trifoiu. 7. Grâu, rotire care se poate socoti aproape ca economie schimbătoare. Împărțirea în rotirea din urmă este *hotărît mai bună*, ear' întinderea plantelor a suferit următoarea schimbare:

	Inainte de cultivarea <i>napilor de zahăr</i>	După
Grâu	5— hectare	5-7 hect.
Săcară	5—	5-7
Orz	2-05	5-7
Ovės	7-05	5-7
Bucate	20—	22-8
Măzëroi	2-05	—
Grumpene . . .	2-05	1-9
Trifoiu	10—	5-7
Țelină	5—	—
Măz. cu ovės . .	—	3-9
Napi de zahăr .	—	5-7
	40 hectare	40 hect.

Din asemănarea aceasta reese, că deși după începerea cultivării *napilor de zahăr*, cultura bucatelor s'a mai lă-țit, în rotirea plantelor s'a făcut totuși îmbunătățire, căci pe când în perioada

de naintea *napilor* veniau bucate puse în același loc de două-ori în șirul de ani, în a doua perioadă vin numai odată; producția de nutrețuri a crescut, cu deosebire socotind în nutreț și rămășițele dela *napii de zahăr*. În urma acestora numărul *vitelor* poate fi urcat, dela 22 la 24, din ce, având în vedere că în perioada nouă a trebuit să se țină vitele tot în grajd, urmează că a sporit în măsură însemnată gunoiul, de care avem atât de mare lipsă!

Înainte de napi, se dobândia în mediu 4500 măji m. (à 50 klgr.) de gunoiu, — după cultivarea *napilor* însă 7200 m. adecă prin schimbarea împărțelii și a plantelor vechi, dobândirea de gunoiu a crescut cu 60% (60 la sută: peste jumătate!) Ear' dacă mai socotim că moșia din vorbă în timpul din naintea *napilor* folosia pe an gunoiu artificial numai de 150 marce, ear' după napi, de 800 marce (așa cerând producția), e firește să vedem, că producția medie (pe 10 ani socotită), s'a urcat foarte mult!

Producția mijlocie fusese anume pe hectar următoarea:

	Inainte de cultiv. <i>napilor de zahăr</i> .	După
Din grâu	48 măji	56 măji.
• săcară	40	48
• orz	44	50
• ovės	42	50
• măzëroi	36	—
• grumpene	200	200
• napi de zahăr . .	—	300

Nainte de napi se producea pe cele 20 hectare în mijlociu 865 măji m., ear' după napi, pe $22\frac{8}{10}$ (adecă aproape 23) hectare, 1162 $\frac{8}{10}$ măji m. de bucate, — de unde urmează că producția de bucate a fost pe hectar:

nainte de napi 43 $\frac{1}{10}$ măji
de când se pun napi 51—

adecă o creștere de $7\frac{3}{4}$ de hectar, sau 18%! Socotind cu jugărul, a fost înainte de napi 12 $\frac{4}{10}$ măji m. roadă de bucate pe juger, dela napi încoace 14 $\frac{1}{2}$, adecă mai bine de 2 măji m. ($2\frac{1}{10}$) mai mult!

Dar' nu s'a urcat numai producția bucatelor, ci și a celorlalte plante, pentru-că dacă din cele 297 $\frac{8}{10}$ măji de bucate subtragem mazerea cultivată în

perioda întâie în mediu 90 măji, totuși ne rămâne un prisos de bucate de $1\frac{7}{100}$ și afară de asta un prisos de 2000 m. de napi de zahăr, devreme-ce producția de trifoiu și mazărice cu ovės, din cele $9\frac{7}{10}$ hectare din perioada a doua, întrec de bunăsamă producția trifoiului din cele 10 hectare din perioada întâiu.

Nimic nu e mai firesc dar' ca aceea, că după cultivarea napilor de zahăr, și *venitul curat al moșiei s'a ridicat în chip însemnat.*

Venitul moșiei era:

	Inainte de cultivarea napilor de zahăr.	După
1. Din producția de plante	9229 marce	14102 m.
2. Din ținerea de vite	5336 marce	6366 m.
	14565 marce	20.468 m.
Deci, din cele 50 hectare cade pe hectar	291 $\frac{3}{10}$ marce	409 $\frac{3}{10}$ m.
Pe un jugăr catas-tral	100 floreni	140 fl

S'a urcat deci venitul brut al acestei moșii cu 5903 marce, adică *cu 40% (40 la sută!)*

Dar' producția mai mare, a mărit și cheltuelile.

Cheltuelile moșiei erau

	Inainte de cultivarea napilor de zahăr.	După
1. Cheltueli cu lucră-torii, socotind și plata proprietarului	3504 marce	4807 m.
1. Cu ținerea vitelor	4124	5639
2. Ținerea clădirilor și a mașinelor	966	1130
4. Sămânță de sămē-nat gunoiu artificial	1246	2138
5. Dări și altele . .	908	814
	10.748	14.528

Prin urmare cheltuelile au sporit cu 3780 marce, adică cu 35%, deci mult mai puțin decum a sporit venitul brut, de unde urmează, că și venitul curat a trebuit să crească în măsură însemnată. A fost:

	In rotațiunea veche	nouă
venit brut al moșiei	14.565 marce	20.468 m.
cheltueli	10.748	14.528
venit curat	3.817 marce	5.940

deci a sporit venitul curat cu 2123 marce, sau *cu 50% (cu jumătate)!*

Potrivind socoata după *jugere* și în *florini* găsim *pe juger*:

	Inainte de cultiv. nap. de zahăr.	După	Spor
venit brut al moșiei	100 fl.	140 fl.	40%
cheltueli	74	100	35%
venit curat	26 fl.	40 fl.	55%

La economia asta nouă s'a mai văzut și acea urmare, că până ce în perioada întâie, lucrarea moșiei mistuia 74% a venitelor ei, pe atunci în perioada napilor, numai 71 $\frac{4}{10}$.

Asta fu socoata la o moșie.

* * *

A doua moșie e de 125 $\frac{6}{10}$ hect., din care 100 hectare arător, 22 hectare țelină, celalalt curte și grădini.

Pământul parte nēsipos, parte cleios, era cultivat nainte de a începe cu napii de zahăr, după următoarea rotațiune caracteristică:

1. Ogor negru. 2. $\frac{1}{2}$ grâu, $\frac{1}{2}$ sēcară. 3. $\frac{1}{2}$ mazărice, $\frac{1}{2}$ orz. 4. $\frac{1}{2}$ sēcară, $\frac{1}{2}$ mazărice. 5. $\frac{1}{2}$ ovės, $\frac{1}{2}$ sēcară. 6. Ovės. 7. Cositură de trifoiu. 8 și 9. Pășune.

Rotațiunea aceasta se ține de cultivarea de bucate împreună cu pășunat, a cărei mare scădere e, că bucate vin de 3 ori în același loc în perioadă.

După începerea cu napii de zahăr s'a schimbat rotațiunea astfel:

1. Ogor negru. 2. $\frac{1}{2}$ grâu, $\frac{1}{2}$ sēcară. 3. Napi de zahăr cu gunoiu artificial. 4. $\frac{1}{2}$ orz, $\frac{1}{2}$ mazărice. 5. $\frac{1}{2}$ mazărice, $\frac{1}{2}$ sēcară. 6. $\frac{1}{2}$ sēcară, $\frac{1}{2}$ ovės. 7. Cositură de trifoiu. 8. și 9. Pășune.

Această rotațiune e economia schimbătoare împreună cu pășunat, în care bucatele numai odată vin pe același loc (același soi); și prin urmare și rēnduirea plantelor e cu mult mai nimerită.

După-ce întinderea ovėsului s'a știrbit, s'a schimbat în chip însemnat și proporția întinderii bucatelor, căci în periodul întâi (nainte de napi) erau 44 hectare bucate, în periodul nou 33 hectare. Intinderea celorlalte plante nu s'a schimbat, numai în loc de 11 hectare ovės s'au pus 11 hectare de napi de zahăr.

Dacă la bucatele cu grăunțe socotim și mazăricea, întinderea tuturor bucatelor (grăunțe) au fost în perioada întâie 55 hectare, în a doua: 44 hectare.

Folosind noi și rēmașitele dela napi, puțința de a ținea vite s'a urcat dela 46 la 53, (15%) și fiindcă folosirea rēmașitelor dela napi ne-a făcut cu puțința să ținem mai mult vitele în grajd, câștigul de *gunoiu*, s'a urcat dela 8000, la 10.000 măji metrice, (cu 25%). Afară de aceea folosirea de gunoiu artificial s'a urcat dela 1100 marce la 1690, prin ce și producția (roada) medie la toate plantele s'a urcat.

Producțiunea mijlocie a fost pe hectar:

	Nainte de cultivarea napilor de z.	După
Din grâu	47 măji	57 măji.
» sēcară	32	36
» orz	37	51
» ovės	37	41
» mazărice . . .	33	41
» napi de zahăr —		450

În periodul I (nainte de napi) s'a produs pe 55 hectare 1963 $\frac{1}{2}$ măji m. bucate și mazărice, în periodul nou pe 44 hectare 1864 $\frac{1}{2}$ măji, așa că producția de bucate peste tot socotită față de trecut a scăzut, dar' de hectar a crescut însemnat.

S'a produs de hectar:

Nainte de napi	35 $\frac{7}{10}$ măji (pe jug. 10 $\frac{3}{10}$ m.)
După napi . . .	42 $\frac{4}{10}$ » (pe jug. 12 $\frac{1}{10}$ m.)
Sporire	6 $\frac{7}{10}$ 1 $\frac{9}{10}$

ceea-ce rēspunde la un percent de 19%.

Scăderea de 99 măji m. la producția de bucate însă, e cu prisosință rēsplătită prin sporul de 5000 măji m. de napi de zahăr, și astfel socotind că ținerea vitelor (și gospodăria cu lapte) a sporit și ea, dobânda întreagă (brută) a economiei în cele 2 perioade e următoarea:

	Nainte de cultiv. napilor de zahăr	După
1. Din producția de plante	15839 marce	20969 m.
2. Din ținerea vitelor	9632	14620
Laolaltă	25529 marce	35589 m.
pe hectar	204	284
pe juger	70 fl.	97 fl.

Venitul brut dar' a sporit pe juger cu 27 fl. sau cu 39% (39 la sută!)

Cheltuelile economiei acesteia au fost:

	Nainte de cultiv. napilor de zahăr	După
1. Cheltueala cu lucrătorii	6720 marce	8800 m.

2. Cu ținerea vitelor	7332 marce	11021 m.
3. Întreținerea clădirilor și mașinilor	1882	1947
4. Sămânță, gunoiu artificial	3321	3787
5. Dări și altele	1452	1602
Total	20714 marce	27157 m.
pe hectar	166	217
pe jugăr	57	75

deci: cheltuelile de lucrare au sporit pe jugăr cu 18 fl. sau cu 30%.

Venitul curat însă a fost:

	Nainte de cultiv. napilor de zahar	Dupa
Venitul întreg (brut)	25529 marce	35587 m.
Cheltuelile de lucrare	20714	27157
Venit	4515 marce	8340 m.
de hectar	38	67
de jugăr	13	22

Venitul curat al economiei, după schimbarea felului de rotire și de plante, a urcat dela 13 fl. la 22 de jugăr, adică cu 70% (70 la sută), — și în vreme-ce venitul curat era numai 19% din cel brut, acum e 23⁷/₁₀.

* * *

A treia economie de care e vorba, se află în Germania de miazăzi, și e de 57 hectare (100 jugăre), din cari 54 hectare arător, 2 hectare țeline, celelalte curte și grădină.

O parte a economiei e pământ mai bun, și la loc șes, altă parte muntoasă și pământ mai slab, — pentru aceea nainte de cultivarea napilor economia se lucra după următoarea rotațiune:

Rotația pământurilor mai bune în 36 hectare: 1. Ogor. 2. Grâu. 3. Ovės. 4. Grumpene, mazărice cu ovės și mazăre. 5. Săcară. 6. Orz. — Sistem îmbunătățit de trei câmpuri.

Rotația pământurilor mai slabe: 1. Ogor. 2. Săcară. 3. Orz. 4. Ovės. 5 și 6 trifoiu. În acestea a rămas și mai departe această rotațiune.

În pământul mai bun, începând a se cultiva napii de zahar, s'au întemplat următoarele schimbări în rotațiune:

1. Napi de zahar cu gunoiu artificial. 2. Orz, în parte cu trifoiu. 3. $\frac{1}{2}$ trifoiu, $\frac{1}{2}$ bob. 4. $\frac{1}{2}$ grâu, $\frac{1}{2}$ ovės. 5. $\frac{1}{2}$ mazărice. cu ovės, $\frac{1}{2}$ grumpene. 6. $\frac{1}{2}$ săcară, $\frac{1}{2}$ orz.

Această rotațiune se ține de economia curat schimbătoare, așadar' cu

mult mai norocoasă decum fusese cea de mai nainte. Au fost anume:

	Nainte de cultiv. napilor de zahar	Dupa
Teritor cu bucate	33 hectare	27 hect.
Păstăioase	2	3
Grumpene	2	3
Nutreț	8	12
Ogor	9	3
Napi de zahar	—	6
	54 hectare	54 hect.

În vreme-ce bucatele cuprindeau în perioada întâie 61% din locul arător, în perioada a II-a au scăzut 50% și a crescut întinderea nutrețurilor dela 15 la 22% și locul sămănat peste tot a crescut dela 83 la 94¹/₂.

Cultivarea mai întinsă de nutreț și rămășițele dela napii de zahar, au făcut cu puțință urcarea ținării vitelor dela 27 la 32 capete, prin ce gunoiul câștigat dela ele a sporit dela 6700 la 8600 măji m., sau cu 28%. Dar' cultivarea napilor a făcut de lipsă și întrebuințarea de gunoiu artificial, spre care scop s'au cheltuit pe an cam 1200 marce, pe când nainte de aceea economia din vorbă nu folosea deloc gunoiu artificial.

În urma acestora s'a produs pe hectar:

	Nainte de napii de zahar.	Dupa
Grâu	43 măji	49 măji
Săcară	40	42
Orz	45	50
Ovės	42	44
Bob	35	39
Grumpene	280	300
Napi de zahar	—	550

Producția întreagă de bucate a fost:

în perioada I. pe 33 hectare	1400 măji
" " II. " 27	1263

ceea-ce răspunde la 42⁴/₁₀ și 46⁸/₁₀ măji, și așa producția bucatelor a crescut cu 10%, deși întinderea lor a scăzut cu 18%!

Pe lângă noul sistem (noua rânduire) producția bucatelor peste tot a scăzut cu 137 măji m., dar' scăderea asta au răsplătit-o cu belșug producțiile mai bogate de păstăioase, de grumpene, napi de zahar și de nutrețuri, de unde a isvorât următorul venit brut al moșiei:

	Nainte de napii de zahar	Dupa
1. Din producția plantelor	13770 marce	18123 m.
2. Din ținerea de vite	6100	7972
	19870	26095
pe hectar	350 marce	458 m.
pe jugăr	120 fl.	157 fl.

ceea-ce înseamnă un spor de 37 fl. pe jugăr, sau 31%.

Cheltuelile au fost:

	Nainte de napii de zahar	Dupa
1. Lucrătorii	4210 marce	5347 m.
2. Ținerea vitelor	5197	6450
3. Clădiri și mașini	1048	1196
4. Sămânțe, gunoiu artif.	1489	2568
5. Dări și altele	930	1031
Total	12883 marce	16592 m.
pe hectar	226	290
pe jugăr	77	99

deci: cheltuelile au sporit pe jugăr cu 28¹/₂% (22 fl.)

Iar venitul curat a fost:

	Nainte de cultivarea napilor de zahar.	Dupa
1. Venitul întreg	19870 marce	26095 m.
2. Cheltuelile econom.	12883	16592
Venitul curat	6987 marce	9504 m.
adecă pe hectar	124	168
pe jugăr	43	58

adecă: a crescut venitul curat cu 15 fl. la jugăr, deci cu 35%, — afară de aceea și proporția între venit și cheltueli s'a îmbunătățit, căci până-ce în periodul întâiu cheltuelile mistuiau 65% a venitului întreg, acum numai 63¹/₂.

Dinaceste arătări reese, că prin rânduirea mai potrivită a rotațiunii sămănăturilor, a șirului în care se vie una după alta, restringerea ogoarelor și a pășunatului, și cu deosebire îmbrățișarea cultivării napilor de zahar, — venitul întreg (brut) al unei economii se urcă foarte însemnat (cum am văzut, cu 30—40%, dar' în legătură cu asta și venitul curat sporește tare, sporire care nu e urmarea numai a măsurilor descrise mai sus, ci și a lucrului și a capitalului (banilor) băgat în moșie, ba tocmai dela măsura acestora (a muncii din greu și a banilor ce vom cheltui cu munca) atiră în cea mai mare măsură și urcarea venitului.

Tipografia aceasta este provăzută cu cele mai bune mijloace tehnice și fiind bine asortată cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne, este pusă în pozițiune de a putea executa ori-ce comande prompt și cu acurateță, precum: Opuri

„Minerva“ inst. tipografic,

și broșuri, placate, bilete de logodnă și cununie, carte și epistole, couverte în toată mărimea, note, circulare și preț-curenturi, bilete de vizită, după plac și cerere, registre și imprimare pentru toate speciile de serviciiuri, bilanțuri, compturi, adrese și anunțuri. Tipărituri de tot felul pentru băncile românești. Asigurăm totodată pe cei-ce binevoesc a ne onora cu comandele d-lor, că pe lângă promptitudine și acurateță, ne vom nisui ca lucrările săvârșite în această tipografie, să fie lipsite și de erorile de tipar.

Prețuri foarte moderate!

Comande din afară se efectuesc repede!

